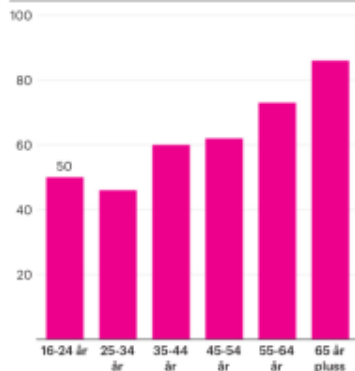

Bør vi stole på politikerne og statsforvaltningen?

Denne teksten ble først publisert på <http://einarflydal.com> den 04.02.2022

Hvor mange som sier at de har stor grad av tillit til hvordan helsemyndighetene håndterer pandemien. Blant unge under 34 år har nå under halvparten i høy tillit til korona-håndteringen.

Undersøkelsene er gjort av Mindshare og Respons analyse for Helsedirektoratet i et representativt utvalg på 1244 personer i uke 4.

Kilde: Helseforetakets ledelse og styresaker

I Aftenposten 2.2.2022 står det en graf som er langt viktigere enn utviklingen av korona-smitten. Det er en graf som viser at tilliten til helsemyndighetene er temmelig lav i pandemi-saken.

Fra før har mange pekt på at vi har fått lavere tillit til politikerne, og snakker om en tillitskrise.

Men hvorfor er det slik? Noen skylder på stortingsfolkernes reiseregninger og pendlerboliger. Andre skylder på at tilliten til myndighetene undergraves av «konspirasjonsteoretikere».

En gjeng "konspirasjonsteoretikere" som jeg selv var med i i 1972 ser saken i et litt større perspektiv. Her får du noen betraktninger fra en annen av dem i en forsinket nyttårshilsen. Den handler om politikk i det lange bildet, og om en utvikling der overnasjonale

organer og markedet har tatt over stadig mer kontroll, med tillitssvikt og høye strømpriser som litt av resultatet.

I kveld samles vi, en gjeng med eldre menn som for 50 år siden, i 1972, ble utpekt som datidas konspirasjonsteoretikere. Man brukte ikke det ordet. Men vi ble omtalt nærmest som landssvikere og utskjelt for å mistenkeliggjøre politikere for å fare med svindel og for ikke å ha tillit til statsforvaltningen. Og man karikerte oss i avisene, uten å overhodet å ha sett oss, som f.eks. i VG-avistegneren Pedros strek. (Referansen til bomber og Holland må du lese langt [mer om saken](#) for å forstå. Den skal ikke tas bokstavelig.)

For noen år, i 2017, så disse eldre herrene derimot slik ut da vi var samlet med et glass melk og et utvalg av karikaturtegningene fra 1972:

Melkefilologene i 2017: fra venstre Svein Erik Søland, Halvor Kjellberg, Svein Erling Lorås, Svein Østerud, Einar Flydal

For det var «striden om melkesubsidiene» vi engasjerte oss i – en sak som skapte mer enn 500 avisartikler og var avgjørende for at Norge ikke ble EU-medlem høsten 1972. Alle bønder, alle EU-motstandere, alle som overhodet leste aviser eller fulgte med på TV og radio hadde hørt om den.

Striden om melkesubsidiene var så viktig at statsminister Trygve Bratteli stilte kabinettsspørsmål på den to ganger i Stortinget våren 1972 for å tvinge igjennom en landbruksavtale med EU som bare tilsynelatende – og bare i norsk versjon – innfridde de

minimumskravene Stortinget hadde satt. Og han visste beviselig - sammen med utenriksminister Cappelen og en rekke embetsmenn - at han førte Stortinget bak lyset på et helt vesentlig punkt.

Like bemerkelsesverdig var det at så mange "samfunnsstøtter" rykket ut i mediene for å forsvare at regjeringens syn måtte være rett - uten å ha satt seg mer enn overflatisk inn i saken. Enten stolte de blindt på myndighetenes påstander, eller så var de villige til å konstruere opp et forsvar bare fordi de mente at det overordnede, å få Norge inn i EU, var så viktig. Altså ubegrunnet autoritetstro eller at hensikten helliget middelet.

Vi mistet respekten for noen, og fikk desto mer respekt for andre - hva enten de var politikere, byråkrater eller annet folk.

Vi gamle "melkefilologer" ser derimot den manglende tilliten til politikerne og forvaltningen i et større perspektiv og som del av lengre utvikling - der politikerne og forvaltningen både har sviktet og selv blitt ofre. En av oss brukte årets nyttårshilsen til å sette ord på det. Den hilsenen følger her - litt forsinket, skrevet av Svein Østerud.

Einar Flydal, den 4. februar 2022

Se også: [Svindelen-med-melkesubsidiene-i-1972](#)

Kjære venner,

Like før jul fikk jeg en julehilsen fra en gammel venn som minnet meg på at vi i året som kommer, kan feire 50-årsjubileum for en politisk kamp vi førte i 1972. Den 25. september det året stemte det norske folket over spørsmålet om Norge skulle bli medlem av EF, som det het den gang. Vi var fem Blindern-studenter som lenge før folkeavstemningen hadde registrert at avtalen som den norske regjeringen hadde inngått med EF (det Europeiske Fellesskapet), og som folket skulle ta stilling til, var feilaktig oversatt fra fransk til norsk.

I vår naivitet trodde vi at vi bidro til å rydde opp i en misforståelse da vi gjorde oppmerksom på oversettelsesfeilen både i dagspressen og i NRK. Men vi oppdaget i stedet at regjeringen gjorde alt for å dekke over oversettelsesfeilen og mistenkeliggjøre oss, som i pressen ble kalt «melkefilologene på Blindern».

Det springende punktet var om Norge i forhandlingene hadde oppnådd rett til å subsidiere landets melkeproduksjon. Det var av avgjørende betydning at det norske landbruket fortsatt kunne nyte godt av produktrettede subsidier til melkeproduksjonen, for uten slike subsidier ville norske melkebønder bli utkonkurrert av danske bønder som kunne produsere melk under langt gunstigere naturforhold.

I de siste månedene før folkeavstemningen kjempet vi to kamper, én mot regjeringen som førte folk bak lyset, og én mot norsk medlemskap i EF. Vi vant begge kampene, og vi førte den både i Norge og i andre land. På «melkefilologenes» initiativ brakte den danske avisen Information en artikkel med overskriften «den norske regjeringen fører folket bak lyset i forhandlingene om EF-medlemskap». Og nei-siden vant folkeavstemningen, med den konsekvens at regjeringen Bratteli måtte gå av.

Når jeg trekker frem denne gamle saken, er det fordi vi hver dag erfarer konsekvensene av det som skjedde den gang. Alle kjenner munnhullet om at nei-siden vant kampen om EF, men ja-siden har vunnet hver dag etterpå. EØS-medlemsskapet har ført til en markedsorientering av vårt politiske system. Vi fikk etter hvert en reformbølge – ofte kalt New Public Management – der mål- og resultatstyring og markedsprinsipper var viktige elementer.

I denne kalde romjultiden er vi alle ofre for en markedsorientering som gir strømpriser noen av oss ikke klarer å leve med. Vi har fått et helsevesen som styres etter markedsprinsipper og nedlegger ulønnsomme sykehus og andre helsetjenester. Likeledes er politietaten rasjonalisert etter de samme prinsippene med den konsekvens at politidistrikter er slått sammen og en rekke lensmannskontorer er nedlagt. I skolen har mål- og resultatstyring ført til at fag som ikke er inkludert i de internasjonale testene og som vanskelig lar seg måle, blir nedprioritert, og skolens dannelsesmandat er havnet i bakleksa.

Minst like tankevekkende er det at den mistilliten vi fikk til myndighetene under EF-kampen, har vist seg å være enda mer berettiget i dagens samfunn. I det siste halvåret har flere og flere stortingspolitikere avslørt seg som misbrukere av ordningen med pendlerboliger, og noen av dem utnytter systemet til å berike seg på andre måter.

Når tilliten til landets maktelite smuldrer, står demokratiet for fall, og autoritære krefter er klare til å overta. Det var dette som skjedde da Trump-tilhengerne stormet Kongressen i Washington for nesten et år siden.

Det er mange år siden jeg med stor entusiasme skrev om fremveksten av demokratiet i den greske bystaten (polis) omkring år 400 f. Kr. Senere skrev jeg om nye medier og digital teknologi som viktige instrumenter for utviklingen av et sivilisert samfunn. Men min entusiasme har avtatt, og i de senere årene har jeg fokusert på en utvikling i vårt eget samfunn som kan sette demokratiet i fare.

Sammen med politiforskeren Stig O. Johannessen skriver jeg nå bok om soloterror og skoleskyting. Når manus er levert til Gyldendal i vårsemesteret 2022, vender jeg tilbake til mitt andre bokprosjekt som har tittelen «Utdanning for verdensborgerskap». Bakteppet for begge bøkene er den samfunnsutviklingen jeg allerede har beskrevet.

Ja, det er slike tanker som har opptatt meg i det siste. Likevel har vi hatt noen hyggelige sammenkomster i vår familie-kohort i juledagene, og i nyttårshelgen skal vi ha noen rolige dager på hytta.

Jeg ønsker dere alle et godt og fredfylt nyttår.

Vennlig hilsen

Svein